

2. De FOD Kanselarij van de Eerste minister en de POD Wetenschapsbeleid

Guy Coppieters en Guy Vanthemsche

2.1. Bibliografie

- CANNEEL (A.). *Le Premier ministre, ses cabinets et ses services administratifs*. Louvain-la-Neuve, 1987.
- COPPIETERS (G.). *Archief van de Federale Overheidsdienst Kanselarij van de Eerste Minister. Archiefselectielijst*. Brussel, 2008 (uitgebreide bibliografie).
- EYSKENS (G.). De functie van de Eerste minister in België in de periode 1945-1975, in *Res Publica*, 1983, p. 522-533.
- LEERMAKERS (L.). Het ambt van Eerste minister in België. Retro- en perspectief, in *Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiekrecht*, 1993, nr. 10, p. 649-658.
- MOLITOR (A.). *L'administration de la Belgique, op. cit.*, p. 193-212.
- PAGNOUL (A.-M.). Note sur les services du Premier ministre en Belgique 1918-1965, in *ABB*, 1979, p. 22-29.
- PLAVSIC (W.S.). *Mijnheer de Eerste minister. Geschiedenis van het ambt sinds 1830. Biografieën van de Eerste ministers van 1944 tot nu*. Tielt, 1989.
- SENELLE (R.). *De Eerste minister en de administratie*. Z.p., z.j. (1958).
- URBAIN (R.). *La fonction et les services du Premier ministre en Belgique*. Brussel, 1958.
- HOFACK (K.). *De achterkant van de Premier. Gesprekken met zeven regeringsleiders*. Leuven, 1995.
- NOPPE (J.). Het parlementaire optreden van de Eerste minister in België en Nederland, in *Res Publica*, 2000, nr. 4, p. 521-546.
- VAN ORSHOVEN (J.). *Centrale politieke structuren en werkwijzen in België*. Brussel, 1981.

2.2. Historisch overzicht

De taak van de Eerste minister in het Belgische politieke leven is zeer belangrijk. Momenteel is hij diegene die de regeringen vormt, de regeringsverklaringen opstelt en waakt over hun uitvoering; hij zit de kabinetsraad voor en verzekert het contact tussen de regering en de koning; hij is de woordvoerder van de regering in het parlement en hij treedt bemiddelend op tussen de partijen en taalgroepen binnen de regering. Deze functie heeft vooral na de Tweede Wereldoorlog heel wat aan gewicht gewonnen. Oorspronkelijk beperkte de taak van de "Eerste minister" (die titel werd voor het eerst officieel gebruikt in de notulen van de Ministerraad van 24 maart 1894) zich tot de formatie van de regering en de zorg voor het regeringsbeleid in zijn geheel. Dit geschiedde echter naast het beheer van een eigen departement.

Ondanks het evidente belang van deze functie heeft men op de grondwetsherziening van 1970 moeten wachten alvorens zij in de grondwet werd ingeschreven, namelijk door het invoeren van een nieuw artikel, namelijk 86bis (nieuwe gecoördineerde grondwet van 1993: artikel 99, tweede lid) dat bepaalt: "De Eerste

minister eventueel uitgezonderd, telt de Ministerraad evenveel Nederlandstalige als Franstalige ministers”. Deze eerste vermelding handelde dan nog in hoofdzaak over de personaliteit en niet zozeer over de inhoud van de functie.

Het heeft echter niet tot 1970 geduurd alvorens de administratie van de Eerste minister werd uitgebouwd, nu “Kanselarij” genoemd. Het KB van 25 november 1918 creëerde het kabinet van de Eerste minister: een politiek/administratief orgaan dat, naast de taken die ook werden waargenomen door andere ministeriële kabinetten, de logistieke steun vormde voor de activiteiten van de regering. De eigenlijke administratie, Diensten van de Eerste minister (DEM) genoemd, kwam er pas aan de vooravond van de Duitse inval door het KB van 16 februari 1940 op initiatief van regeringscommissaris Louis Camu. De DEM zouden de decennia nadien een woelige institutionele geschiedenis kennen. Tijdens de eerste jaren na de oorlog kunnen we zelfs gewag maken een ontmanteling van de vooroorlogse DEM door de creatie van een *Cabinet élargi*. De kentering kwam er met de grondige herschikking van de ministeries bij het aantreden van de roomsblauwe regering o.l.v. Gaston Eyskens op 11 augustus 1949. Eyskens zou de positie van de Eerste minister en zijn administratie aanzienlijk versterken door onder meer de algemene coördinatie van de economische politiek op interdepartementaal vlak op zich te nemen en belangrijke diensten in zijn administratie te integreren. De Dienst Algemeen Bestuur (DAB) enerzijds en het Vast Wervingssecretariaat (VWS) en het Hoog Comité van Toezicht (HCT) anderzijds zouden respectievelijk tot 1984 en tot 1996 deel blijven uitmaken van de DEM.

Het jaar 1953 betekende het einde van het *Cabinet élargi* en finaliseerde het proces van de (re)integratie van de diensten gestart onder Eyskens I in 1949-1950. Tijdens de CVP-regering-Van Houtte en de paarse regering onder leiding van Van Acker (1954-1958) werd de interne werking gerationaliseerd. Ter vervanging van het Secretariaat van de Ministerraad en de Dienst van Economische en Sociale Voorlichting en Coördinatie, richtte het KB van 23 september 1953 een permanente dienst op, de Secretarie van de Ministerraad genoemd. Deze nieuwe dienst kende slechts een kortstondig bestaan want bij KB van 9 december 1954 fuseerde deze dienst al met de Dienst voor Economische Coördinatie tot de Dienst voor Studie en Economische Coördinatie. Ten gevolge van een liberale regeringsdeelname eind 1958 diende de Eerste minister een aantal bevoegdheden te delen met de nieuw in het leven geroepen positie van “Vice-premier”. 1960-1961 was een scharnierjaar waarbij belangrijke hervormingen werden doorgevoerd door de creatie van de Kanselarijdiensten of de oprichting van het zeer invloedrijke Ministerieel Comité voor Economische en Sociale Coördinatie (MCESC). Vervolgens gingen de DEM een periode van relatieve rust tegemoet en zou het organisatiekader niet meer ingrijpend wijzigen. Pas in 1979 onderging dit laatste een belangrijke ingreep die in 1989 al terug ongedaan gemaakt werd door de hergroepering in één enkel bestuur, namelijk de Kanselarij van de Eerste minister. Ook de regionalisering van bevoegdheden vanaf de jaren 1980 zou een sterke impact hebben op de werking en de organisatie van de DEM. De regering-Dehaene I zou bij haar aantreden op 7 maart 1992 de nationale ministeriële comités afschaffen en de bevoegdheid inzake beraadslagingen en beslissingen toewijzen aan de Ministerraad. Onder de regering-Martens V werden de DAB en de Algemene Dienst voor Selectie en Vorming (ADSV) per 1 oktober 1984 overgeheveld naar het Ministerie

van Binnenlandse zaken en Openbaar ambt. Midden jaren 1990 volgden ook het vws en het HCT om er de basis te vormen van het nieuwe Ministerie van Ambtenarenzaken (zie het desbetreffende onderdeel van dit hoofdstuk).

De Copernicushervorming bezegelde ook het lot van de Diensten van de Eerste minister. Het KB van 15 mei 2001 houdende de oprichting van de FOD Kanselarij en Algemene diensten voorzag in de oprichting van de nieuwe FOD Kanselarij en Algemene diensten die de Kanselarij van de Eerste minister, de Diensten van de Vaste Nationale Commissie voor het Cultuurpact (VNCPC) en de Federale Voorlichtingsdienst (FVD) overnam. Een jaar later wijzigde het KB van 4 september 2002 de benaming FOD Kanselarij en Algemene diensten in zijn actuele benaming Kanselarij van de Eerste minister. Ondertussen werd de interne organisatie al meermaals gewijzigd.

Het KB van 16 februari 1940 bracht het Hoog Comité van Toezicht (HCT) bij deze diensten onder. Dit orgaan bestond al sinds 30 oktober 1910, toen het was gecreëerd naar aanleiding van onregelmatigheden begaan ten nadele van het Bestuur der Spoorwegen. Aanvankelijk was zijn bevoegdheid beperkt tot het departement van spoorwegen, posterijen, telegraaf en telefoon. De KB's van 28 december 1921 en 21 november 1932 breidden zijn terrein respectievelijk uit tot alle ministeriele departementen en alle instellingen die door de overheid gesubsidieerd werden. Het HCT had tot taak toezicht uit te oefenen op deze instellingen bij het uitvoeren van werken, het leveren van goederen en diensten, enz. en bij te dragen tot het beslechten van geschillen tussen deze administraties en particulieren die er contractueel mee verbonden waren. Het Hoog Comité van Toezicht, dat in 1995 werd overgeheveld naar het Ministerie van Ambtenarenzaken, werd afgeschaft in 1998 en ondergebracht bij de Centrale Dienst ter Bestrijding van de Corruptie van de Federale Politie.

De Dienst voor Algemeen Bestuur (DAB) werd opgericht door het KB van 30 maart 1939. Alvorens in 1949 bij de Diensten van de Eerste minister te belanden, behoorde deze dienst achtereenvolgens bij het Ministerie van Begroting en het Ministerie van Algemeen bestuur en Pensioenen. Deze administratie liet zich in met tal van organisatorische problemen, met de coördinatie van de politiek met betrekking tot het openbaar ambt, de creatie en de afschaffing van diensten evenals het statuut en de wedden van het overheidspersoneel. Vanaf 1 oktober 1984 behoorde de dienst tot het Ministerie van Ambtenarenzaken, later FOD P&O. In het hoofdstuk over laatstgenoemde instantie zal de lezer ook meer informatie vinden over het Vast Wervingssecretariaat (opgericht door het KB van 20 januari 1939), dat vanaf 1949 tot 1 januari 1995 ressorteerde onder de Diensten van de Eerste minister, vooraleer het werd overgeheveld naar het toenmalige Ministerie van Ambtenarenzaken.

Enkele specifieke instellingen en administratieve diensten vonden in de loop van de jaren eveneens onderdak bij de administratie van de Eerste minister. Dat was het geval voor de Dienst voor de Administratieve Vereenvoudiging (DAV), opgericht in 1998. Hij moet ingewikkelde of overbodige bureaucratische processen identificeren, om ze daarna eenvoudiger te maken of af te schaffen. De DAV rapporteerde vanaf eind 2007 rechtstreeks aan de minister voor Ondernemen en Vereenvoudigen. Verder is er ook het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding, waarvan de voogdijbevoegdheid eveneens

vanaf eind 2007 werd werd toevertrouwd aan de minister van Gelijke kansen. Deze openbare instelling werd opgericht door de wet van 15 februari 1993 en was bedoeld als (permanente) voortzetting van het (tijdelijke) Koninklijk Commissariaat voor het Migrantenbeleid (1989-1993). Het Centrum is belast met de bestrijding van iedere vorm van discriminatie op basis van ras of nationaliteit (alsook van iedere vorm van mensenhandel), door middel van studies en onderzoek, door adviezen en aanbevelingen ten aanzien van de overheid en private personen of instanties, en door bijstand te verlenen aan personen die gediscrimineerd worden op racistische gronden. Ook andere Koninklijke Commissariaten ressorteerden vroeger onder het gezag van de Eerste minister, zo bijvoorbeeld het Koninklijk Commissariaat voor het Waterbeleid (1968) en het Koninklijk Commissariaat dat in het begin van de jaren 1980 belast was met het onderzoek van de (toen nog "nationaal" geheten) wetenschappelijke instellingen. Ten slotte stond ook de Federale Voorlichtingsdienst (FVD) onder de voogdij van de Eerste minister (en van de minister van Buitenlandse zaken). Opgericht in 1962, droeg die dienst tot 1994 de benaming Belgisch Instituut voor Voorlichting en Documentatie (INBEL) (zijn rechtsvoorganger was Inforcongo, de informatie- en propagandadienst van het Ministerie van Koloniën). De FVD had als opdracht overheidsinformatie te verspreiden, zowel ten behoeve van de Belgische burger als van het buitenland. Vanaf 2002 werden de taken van deze dienst overgenomen en uitgevoerd door de Directie Externe communicatie van de FOD Kanselarij, die was opgericht in 2001 en het jaar daarop operationeel werd. Over de geschiedenis van deze dienst en over de communicatie door de federale overheid zie:

VAN BOL (J.-M.). D'Inbel au Service Fédéral d'Information (SFI) ou l'histoire de l'organisme d'information de l'État belge, in *Revue générale*, 1998, nr. 11, p. 31-42.

CONINCKX (D.), ed. *Overheidscommunicatie in België. Een overzicht*. Leuven, 2004 (deel 2, p. 135-226, handelt over de verschillende bestuursniveaus waaronder de federale overheid).

Verder ressorteerden ook tal van commissies of raden onder het gezag van de Eerste minister. In de loop van de jaren werden ze nu eens onder dit, dan weer onder een ander ministerie geplaatst. Vele van die commissies verdwenen na verloop van tijd. Wie ze wil traceren, moet de hoger vermelde *Gids der ministeries* doornemen. Eind 2008 hebben volgende instanties onderdak gevonden bij de FOD Kanselarij van de Eerste minister. Enerzijds zijn er commissies die voortvloeien uit de federalisering van de Belgische staat (het Overlegcomité opgericht door de gewone wet van 8 juni 1980 over de hervorming der instellingen; de Samenwerkingscommissie opgericht door de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen). Anderzijds heeft men enkele organen die de werking van het federale niveau betreffen (de Commissie voor de Overheidsopdrachten; het Ministerieel Comité voor Inlichting en Veiligheid). Ten slotte zijn er commissies met een heel specifieke opdracht (de Commissie betreffende de erkenning en de bescherming van de titel van beroepsjournalist; de Controlecommissie voor de representativiteit van de vakorganisaties in de overheidssector). Een speciale vermelding moet er zijn voor de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie (VNCPC). Deze laatste werd opgericht ten gevolge van de Cultuurpactwet

van 16 juli 1973, ter bescherming van de rechten van de ideologische en filosofische minderheden. De VNCPC, die evenveel Franstalige als Nederlandstalige leden telt, bestaat uit 26 effectieve en 26 plaatsvervangende vertegenwoordigers van alle partijen gekozen door de Gemeenschapsraden, in verhouding tot de getalsterkte van de partijen in die organen. Ze onderzoekt alle klachten die haar worden voorgelegd door al wie zich gediscrimineerd voelt op ideologisch of filosofisch gebied en formuleert daarover adviezen.

Tot 2002 oefende de Kanselarij ook de voogdij uit over de tien federale wetenschappelijke instellingen die nu ressorteren onder de POD Wetenschapsbeleid, en die hieronder worden opgesomd. Dit was ook het geval voor de drie federale biculturele instellingen, namelijk het Paleis voor Schone Kunsten (BOZAR), de Koninklijke Muntchouwborg en het Nationaal Orkest van België. Eind 2007 kwam hierin verandering. De biculturele instellingen ressorteerden voortaan onder de minister van Binnenlandse zaken, maar de Kanselarij bleef wel instaan voor de administratieve en budgettaire opvolging.

Een aantal andere commissies en raden waren tot op het einde van de 20^e en/of de allereerste jaren van de 21^e eeuw een tijd lang ondergebracht bij de administratie van de Eerste minister, maar werden overgeheveld naar andere administratieve geledingen, onder meer ten gevolge van de oprichting van de FOD's en POD's. De Commissie voor de Nationale Vraagstukken inzake Verdediging (CNVV), belast met de politieke coördinatie van de civiele defensie en waarvan de leden afkomstig zijn van de verschillende ministeriële departementen, was al in 2000 aangehecht bij Binnenlandse zaken. De Federale Interministeriële Commissie voor Wetenschapsbeleid (ICWB), de Federale Raad voor Wetenschapsbeleid (FRWB) en de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO) werden resp. overgeheveld naar de nieuwe POD's Wetenschapsbeleid en Duurzame ontwikkeling (zie hieronder). De Commissie voor de Schadeloosstelling van de leden van de Joodse Gemeenschap van België voor hun goederen die werden geplunderd of achtergelaten tijdens de oorlog 1940-1945 (voorafgegaan door de Studiecommissie joodse goederen, die grondig onderzoek verrichtte naar deze thematiek, dank zij de medewerking van het SOMA) stopte haar werkzaamheden eind 2007.

De beleidsdomeinen wetenschap en duurzame ontwikkeling maakten een heel aparte institutionele ontwikkeling mee. Geruime tijd ressorteerden ze onder de Diensten van de Eerste minister. Dit verklaart waarom we ze in dit onderdeel vermelden. In het begin van de 21^e eeuw werden ze echter ondergebracht bij een aparte administratieve structuur. Die evolutie kan worden samengevat als volgt. De secretariaatsdiensten van de Nationale Raad voor Wetenschapsbeleid, opgericht in 1959, werden in 1968 omgevormd tot de Diensten voor Programmering van het Wetenschapsbeleid en ingedeeld bij de Diensten van de Eerste minister. In 1994 werden ze omgedoopt tot Federale Diensten voor Wetenschappelijke, Technische en Culturele Aangelegenheden (DWTC), die instonden voor de gecoördineerde realisatie van wetenschappelijke onderzoeksprogramma's en -acties van de federale overheid. Vanaf 1 mei 1994 werden ze ook bevoegd voor de culturele en onderwijsmateries die federaal gebleven waren. Tevens oefenden ze, in naam van de minister van Wetenschapsbeleid onder wiens gezag ze ressorteerden, de voogdij uit over tien federaal gebleven wetenschappelijke instellingen:

het Algemeen Rijksarchief, de Koninklijke Bibliotheek, het Belgisch Instituut voor Ruimte-Aëronomie, het Koninklijk Meteorologisch Instituut, de Koninklijke Sterrenwacht, het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten en het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium. Een gelijkaardige voogdij werd uitgeoefend ten aanzien van de federale biculturele instellingen: het Paleis van Schone Kunsten, het Nationaal Orkest van België en de Koninklijke Muntshouwborg.

Door het KB van 12 december 2002 werd de POD Wetenschapsbeleid opgericht, als zelfstandige opvolger van de vroegere DWTC. Naast de klassieke algemene ondersteunende diensten (personeel, begroting, ICT, communicatie), bestaat hij momenteel uit twaalf algemene directies, namelijk één voor Onderzoek en toepassing, één voor Internationale en interfederale coördinatie en wetenschappelijke indicatoren, en daarnaast telkens één voor elk van de tien federale wetenschappelijke instellingen die we hierboven opsomden (de voogdij over de drie vermelde biculturele instellingen bleef zoals gezegd echter bij de FOD Kanselarij). Het Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij (SOMA) behoort niet tot de tien federale wetenschappelijke instellingen, maar ressorteert wel onder de algemene directie Onderzoek en toepassing. De POD Wetenschapsbeleid staat in voor de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van de federale acties op het gebied van wetenschappelijk onderzoek (meer specifiek de Belgische bijdrage tot de Europese ruimtevaartprogramma's, het poolonderzoek, enz.). Hij is ook belast met het beheer van het federale kunstpatrimonium en beheert tevens, voor de federale staat, de residuele bevoegdheden op het gebied van onderwijs en audiovisuele materies, die niet onder de gemeenschappen vallen. Onder de POD Wetenschapsbeleid ressorteren ook volgende staatsdiensten met afzonderlijk beheer. Het Poolsecretariaat is belast met de onderzoeksprogramma's in Antarctica. Belnet beheert het gelijknamige Belgische nationale telematicanetwerk voor onderzoek. De Nationale Dienst voor Congressen beheert het Paleis voor Congressen te Brussel en levert allerlei congresdiensten. De Dienst voor Wetenschappelijke en Technische Informatie (DWTI) treedt op als wetenschappelijke informatiebemiddelaar voor overheden, ondernemingen, enz.

Volgende raden en commissies ressorteren onder de POD Wetenschapsbeleid: enerzijds de Federale Interministeriële Commissie voor Wetenschapsbeleid (ICWB), opgericht in 1997 en belast met de voorbereiding en de coördinatie van de regeringsbeslissingen inzake federaal wetenschapsbeleid indien overleg tussen twee of meer ministeriële departementen nodig is; anderzijds de Federale Raad voor Wetenschapsbeleid (FRWB). Zoals gezegd was die opgericht in 1959 onder de benaming Nationale Raad voor Wetenschapsbeleid. Dit adviesorgaan bestaat uit prominente figuren uit de academische en onderzoekswereld. De Interministeriële Conferentie voor Wetenschapsbeleid (IMCWB), van haar kant, is geen administratief orgaan. Ze bestaat uit de ministers van de federale overheid en van de gewesten en gemeenschappen die bevoegd zijn voor wetenschapsbeleid en fungeert als overleginstrument tussen die instanties. Ze zorgt onder meer voor de afsluiting van samenwerkingsakkoorden tussen die gezagsniveaus op het desbetreffende gebied.

2.3. Archieven

Een algemeen en uitgebreid overzicht van de archieven is terug te vinden in:

COPPIETERS (G.). *Archief van de Federale Overheidsdienst Kanselarij van de Eerste Minister. Archiefsselectielijst*. Brussel, 2008.

Omdat het ambt van Eerste minister tot 1918 officieel niet bestond, dient men zich voor de archieven van de Eerste ministers uit de 19e eeuw te wenden tot de privé-archieven van de betrokken politici of tot de archieven van het departement dat zij beheerden. Voor de archieven van het kabinet van de Eerste minister tijdens het interbellum:

VANDEWEYER (L.). *Toegang tot het archief van de Ministerraad tijdens het interbellum (1918-1940)*. Brussel, 1996 (meer bijzonderheden hierover in het hiernavolgende stuk over de Ministerraad).

Onderzoek naar het beleid van de Eerste minister Pierlot in Londen kan gebeuren aan de hand van:

BERNARDO Y GARCIA (L.), DE MECHELEER (L.). *Inventaire des archives des cabinets ministériels du Premier ministre Pierlot à Londres (1940-1944)*. Brussel, 2009.

Wat de jaren na de Tweede Wereldoorlog betreft, bevinden de documenten van het kabinet van de Eerste minister evenals de papieren van het secretariaat van de Ministerraad zich in het Rijksarchief. Dit bestand bevat briefwisseling, dossiers en uittreksels uit de notulen van de Ministerraad. Hiervoor bestaat een inventaris:

PAGNOUL (A.-M.). *Chancellerie du Premier ministre. Inventaire d'archives 1944-1965*. Brussel, 1978.

Verslagen van vergaderingen en documenten van de Nationale Raad voor Wetenschapsbeleid betreffende de periode 1959-1966 bevinden zich in de Bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief (onder nr. A4P239). Ook de archieven van enkele Koninklijke Commissariaten bevinden zich in het ARA: het Koninklijk Commissariaat voor de Herstructurering van de Nationale Wetenschappelijke Instellingen (1981-1983) (niet openbaar, er bestaat wel een overdrachtslijst); het Koninklijk Commissariaat voor de Administratieve Hervorming (1936-1940) (raadpleegbaar na bijzondere aanvraag, er bestaat een overdrachtslijst).

Anno 2009 is ook een archiefsselectielijst voor de POD Wetenschapsbeleid in voorbereiding door Glenn Maes.

De archieven van INBEL werden overgemaakt aan het Algemeen Rijksarchief:

COPPIETERS (G.). *Inventaris van het archief van het Belgisch Instituut voor Voorlichting en Documentatie – INBEL en de Federale Voorlichtingsdienst (FVD) 1962-2003 [1945-2003]*. Brussel, 2007.

De rijke thematische fotocollectie vanaf de jaren 1960 van het voormalige INBEL / FVD werd niet overgedragen aan het Algemeen Rijksarchief, maar is te raadplegen in de infoshop van de Federale Overheid (www.belgium.be/infoshop).

2.4. Publicaties

Vanaf 2006 werd een jaarverslag van de Kanselarij gepubliceerd:
Activiteitenverslag. Rapport d'activités 2003-2005-. Brussel, 2006- (online).

Voordien publiceerden de Diensten van de Eerste minister een bulletin:
Info 16-53. De krant van de Diensten van de Eerste minister. Le Journal des Services du Premier Ministre. Brussel, 1997-1998.

Ze brachten ook enkele publicaties uit die betrekking hebben op de werking van de regering en van de administratie als geheel, bijvoorbeeld:

Praktische instructies en circulaires betreffende de werking van de regering. Brussel, 1986.

Handleiding bij de wetgevingstechniek. Brussel, 1982.

Strategische prioritaire acties voor de modernisering van de openbare diensten. Brussel, 1986.

Overzicht van de personeelssterkte in de overheidssector. Brussel, 1969-2001.

Cabinets, organes stratégiques et secrétariats. Kabinetten, beleidsorganen en secretariaten. Brussel, 2004 (tweede uitgave 2006).

Men raadplege ook de website van de Diensten van de Eerste minister: <http://kanselarij.belgium.be>. Voor de Eerste minister zelf bestaat er een aparte website: www.premier.be.

De verschillende diensten, raden en commissies die ressorteren (of ressorteerden) onder het gezag van de Eerste minister produceren (of produceerden) ook specifieke publicaties, waarvan we hier de belangrijkste opsommen:

Koninklijke Commissariaten:

Het waterbeleid in België. Brussel, 1968.

[LIEBAERS (H.)]. *Koninklijk Commissariaat voor de herstructurering van de nationale wetenschappelijke instellingen. Verslagen*. Brussel, 1982-1983, 4 dln.

Door het Koninklijk Commissariaat voor het Migrantenbeleid (naast andere brochures):

Rapport november 1989. Brussel, 1989.

Rapport mei 1990. Voor een harmonische samenleving. Brussel, 1990.

Rapport december 1990. Brussel, 1990.

Samen op weg naar een multi-etnische samenleving. Brussel, 1992.

Tekenen voor gelijkwaardigheid. Eindrapport van het Koninklijk Commissariaat voor het Migrantenbeleid. Brussel, 1993.

Voor de publicaties van het Vast Wervingssecretariaat, dat tussen 1950 en 1995 ressorteerde onder de Diensten van de Eerste minister, zie het hoofdstuk over de FOD P&O.

Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding (www.diversiteit.be):

Aanzet. Droit de cité. Brussel, 1995-1999.

Gelijkwaardig. Balans 1993-1999 en perspectieven van het integratiebeleid en van de racismebestrijding. Brussel, 1999.

Jaarverslag 1993-. Rapport annuel 1993-. Brussel, 1994-.

Vanaf 1999 zijn de jaarverslagen online beschikbaar; ze worden later ook opgesplitst in verschillende thematische jaarverslagen (*Jaarverslag Migratie; Jaarverslag Discriminatie / diversiteit; Jaarverslag Mensenhandel*).

Ook een elektronische nieuwsbrief en diverse studies staan online.

Vaste Nationale Cultuurpactcommissie (www.cultuurpact.be):

De cultuurpactwet en haar toepassing. 10 jaar Cultuurpactcommissie. Brussel, 1988.

Jaarverslag 1998-. Brussel, 1999- (online).

Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging (DAV) (www.vereevoudiging.be):

DAV-Nieuwsflash. Brussel, 2007- (online).

Jaarverslag 1999-2000-. Brussel, 2001- (online).

De *Vereenvoudigingsgids* en de rapporten van het zogenaamde “Kafka-meldpunt” zijn eveneens online raadpleegbaar.

Commissie voor de Schadeloosstelling van de leden van de Joodse Gemeenschap, voorafgegaan door de Studiecommissie joodse goederen (www.combuysse.fgov.be), vanaf 2002 overgegaan naar de POD Wetenschapsbeleid:

Mededelingen. Brussel, 2003-2007 (online).

Ook het eindrapport van de commissie is op die website te raadplegen.

De voormalige Federale Voorlichtingsdienst (ex-INBEL):

Per definitie bracht de FVD heel wat publicaties uit, onder meer algemene voorstellingen van België, over de koninklijke familie, de staatsstructuur, regeringsverklaringen, enz. (de *Catalogus 1996-1997*. Brussel, 1996 en vorige uitgaven sommen die allemaal op). Ziehier enkele voorbeelden:

Jaarverslag. Rapport annuel. Brussel, 1993-2000.

Feiten. Faits. Brussel, 1984-2001 (wekelijks).

Bevatte de beslissingen van de Ministerraad, informatie over de voorlichtingsactiviteiten van de Belgische overheidsinstellingen.

INBEL stond ook in voor de publicatie van enkele naslagwerken die we vermeldden in het begin van dit hoofdstuk (*Gids van de informatie- en documentatiecentra van de federale administratie. Guide des centres d'information et de documentation des administrations.* Brussel, 1996, 1998²; *Wegwijs in de federale administratie. Guide de l'administration fédérale.* Brussel, 2000³, 2 dln.; [*Gids van de Overheidspublicaties – [Guide des] Publications officielles.* Brussel, 1991-1999).

Vanaf 1995 tot 2003 was de FVD, nadien de Directie Externe communicatie van de FOD Kanselarij, ook belast met het beheer van de officiële portaal-site van de Belgische overheid: www.belgium.be. Die biedt toegang tot alle internetsites van de Belgische FOD's en POD's (en van een reeks openbare instellingen die daarvan afhangen) en bevat ook verschillende databanken, bijvoorbeeld met de verkiezingsuitslagen, de structuur en adressen van instellingen, gekozenen en bepaalde

ambtenaren, algemene informatieve gegevens over België (demografie, geschiedenis, economie, onderwijs, geografie, enz.).

De publicaties van de POD Wetenschapsbeleid en zijn rechtsvoorgangers zijn zowel gevarieerd als gespecialiseerd. De publicaties – te talrijk om hier op te sommen – hebben vaak betrekking op de voorbereiding, de evaluatie en de resultaten van het gefinancierde wetenschappelijke onderzoek, voornamelijk over gezondheidszorg, sociaal beleid, milieu, ruimtevaart, biotechnologie, poolonderzoek, energiepolitiek en -technologie, inkomensverhoudingen, arbeidsmarkt, demografie, derde leeftijd, vrouwen en jongeren, enz. Men vindt ze gemakkelijk terug via de online catalogus van de POD-website (www.belspo.be). Een online databank, FEDRA, bevat informatie over de programma's die gefinancierd zijn door de federale overheid. Een andere databank, INVENT, biedt een permanente inventaris van het wetenschappelijke potentieel van de overheidsinstellingen in België. Een specifieke website, www.research.be, ontwikkeld en beheerd door DWTI, fungeert als portaal voor de toegang tot de Belgische sites met betrekking tot onderzoek, ontwikkeling en innovatie.

Daarnaast geven enkele publicaties een zicht op de werking van de betrokken administraties en instellingen en op het Belgische wetenschapsdomein in het algemeen (we hernemen daarbij ook enkele oudere publicaties omdat ze niet via de online catalogus van belspo.be teruggevonden kunnen worden):

Federaal Wetenschapsbeleid. Voorstelling van het departement. Brussel, 2007.

DWTC: opdrachten en activiteiten. SSTC. Missions et activités. Brussel, 1997.

DWTC [Jaar]verslag 1998-2001. Brussel, 1999-2002.

Federaal Wetenschapsbeleid: jaarverslag 2002. Brussel, 2003.

Overzicht van de uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling door de Belgische overheden. Brussel, 1994.

Overzicht van de budgettaire kredieten van de federale overheid voor wetenschapsbeleid en onderzoek en ontwikkeling. Aperçu des crédits budgétaires de l'autorité fédérale pour la politique scientifique et la recherche et développement. Brussel, 1996.

Statistisch overzicht van het wetenschappelijk en technologisch potentieel van België 1963-1971. Aperçu statistique sur le potentiel scientifique et technologique de la Belgique 1963-1971. Brussel, 1975.

Jaarboek wetenschap en technologie. Annuaire science et technologie. Brussel, 1972.

Hierin vindt men een lijst van wetenschappelijke en technologische eenheden in universitair en niet-universitair hoger onderwijs alsook in wetenschappelijke en commerciële instellingen.

Permanente inventaris van het Belgisch wetenschappelijk potentieel. Gegevensbank "statistische informatie". Brussel, 1995, 2 dln.

BELNET-Info: het telematicanetwerk van het wetenschappelijk onderzoek in België.

BELNET-Info. Le réseau télématique de la recherche scientifique en Belgique. Brussel, 1994.

Jaarverslag BELNET. Rapport annuel BELNET 2005-. Brussel, 2006-.

Vademecum wetenschappelijk onderzoek. Brussel, 1991, 2 dln. (losbladig).

Vademecum voor de gebruiker van statistieken en indicatoren inzake wetenschap, technologie en innovatie. Brussel, 1995.

Het onderzoek in de Belgische privébedrijven (1987-1991). La recherche dans les entreprises privées belges (1987-1991). Brussel, 1995.

Space connection. Brussel, 1989-2003.

Science Connection. Brussel 2004- (ook online).

De Nationale (vanaf 1993 Federale) Raad voor Wetenschapsbeleid publiceert tevens een *Jaarverslag*. Brussel, 1960-.

De federale wetenschappelijke en culturele instellingen die ressorteren onder het gezag van de Eerste minister of de POD Wetenschapsbeleid publiceren uiteraard een hele reeks werken (jaarverslagen, catalogi, inventarissen, rapporten) en wetenschappelijke tijdschriften in hun respectieve domeinen. Omwille van hun wetenschappelijk karakter zullen we ze hier niet vermelden.